

سیر ایجاد انگیزه فرهنگ مطالعه

بتول رحمانی

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی

این حروف و نقطه های سیاه که بر روی اوراق کتاب پراکنده شده، آینه افکار انسانی است که میلیونها مردم از خواندن آن استفاده می کنند.
پتراری

هستند، مثل یکدیگر نیستند. با توجه به این امر، اهمیت دادن به هر مرحله از رشد کودک در سنین مختلف برای آموزش و ایجاد علاقمندی در او، به مطالعه ضروری است. البته شناخت صحیح و درک کامل از مراحل رشد و تغییر در رفتار به موازات یادگیری و کارگیری شیوه های موثر آموزش در مراحل مختلف زندگی کودک از عوامل اصلی می باشد و با آگاهی لازم از هر مرحله از رشد می توان بسادگی بالاترین درصد موفقیت را ایجاد نمود، زیرا درک خصوصیات رشد کودکان و نوجوانان در ارتباط با مطالعه، بسیاری از مشکلات و شاید بتوان ادعا کرد تمامی آنها را حل خواهد نمود. کودک، در سنین پیش از دبستان به علت پیشرفت سریع و شگرفی که در زبان آموزی دارد، بیشتر به کلمات توجه کرده و کلام آهنگین و جملات موزون مثل متلها را می پسندد و از آنها لذت می برد. حتی گاهی قادر است، داستانی کوتاه را به شکل ناهمگون و با کلمات تکراری بیان کند. در این سن کودک از تکرار الفاظ بی معنی خوشش می آید. قصه هایی که دارای عبارتهای تکراری هستند، توجه

در مقاله شماره قبل، مطالب ارائه شده در خصوص سیر ایجاد انگیزه فرهنگ مطالعه، بیشتر پیرامون دوران کودکی، خصوصاً سالهای اول کودکی بود. در ادامه بحث، سالهای قبل از دبستان یعنی سنین بین ۴ تا ۶ سالگی (گروه الف) مورد توجه قرار گرفته است. این مرحله، مرحله ای بسیار حساس در زندگی انسان است چرا که آغاز زمان شکل گیری و حرکتی اساسی در امر آموزش صحیح برای مطالعه مداوم می باشد. هر چند دوران بین تولد تا ۳ سالگی نیز بسیار مهم است، اما این زمان می تواند کار آمدتر و موثرتر باشد. توان بکارگیری ذهن خلاق و فعال کودک در این سن که آمادگی کافی برای پذیرش هر نوع آموزش مفیدی را دارد، هنر بارز ی در ایجاد افرادی توانا و بی مانند در دنیای مطالعه و خواندن خواهد بود.

رشد کودکان قبل از دبستان در ارتباط با مطالعه

کودکان مینیاتور یا کوچک شده بزرگسالان نیستند، بلکه افرادی یگانه، مستقل و بی مانند هستند که امیال، نیازها و استعدادهاى خاص خود را دارند. حتی دو کودک همسان که از یک پدر و مادر

با توجه به مدت زمان درک و تمرکز فکر کودک، توصیفها باید به حداقل برسند و کار اصلی توصیف با تصویر بیان شود.

آنها با توجه به گروه سنی و اخلاقیات و رفتارهای مختلف در مجموعه مسائل فرهنگی و اجتماعی، بالاخص در نوع مطالب نوشتاری می تواند عاملی مفید در میزان انگیزه مطالعه و مبارزه با فقر مطالعاتی هر جامعه ای باشد.

شیوه صحیح بکارگیری نکات ضروری در گروه سنی قبل از دبستان با در نظر گرفتن تمامی جوانب، توسط افراد خیره و ماهر و حتی آموزش افراد برای رعایت این مسائل از گامهای ارزنده در حفظ و بقای انگیزه مطالعاتی خواهد بود تا بتوانند مهارتهای خواندن صحیح را آموزش دهند و در انتها، فردی را با انگیزه بالا در امر مطالعه به جامعه عرضه نمایند. بر این اساس شناخت این احتیاجات و محتوای سازنده آن برای تعیین «سن استفاده و لذت از مطالعه» ضروری است که نمی توان آن را نادیده گرفت.

برای بچه ها خوانده می شود، مربی یا مادر باید کاملاً محدود شده شناسایی کلمات را رعایت کند. از تشبیهات دور از ذهن و اصطلاحات پیچیده پرهیزد تا شنونده خردسال بتواند داستان یا مطلب را درک کند. علاوه بر این، با توجه به مدت زمان درک و تمرکز فکر کودک، توصیفها باید به حداقل برسند و کار اصلی توصیف با تصویر بیان شود.

احتیاجات اساسی انسانی

توجه به امنیت خاطر مادی و معنوی، عاطفی و اخلاقی، احتیاج به تعلق داشتن به گروه هم نوع، نیاز به محبت دیدن و محبت کردن، همراه با احتیاج به سرگرمی و تغییر محیط و لذت بردن از زیبایی از اساسی ترین نیازها در هر سنی بعد از نیازهای فیزیولوژیک خواهد بود و برای رفع این نیازها فقط تلاش در زندگی روزمره کافی نیست، بلکه به وسایل دیگر که مهمترین آن می تواند در ادبیات و فرهنگ مطالعه خلاصه شود نیز احتیاج است تا بتوان به درجات بالاتر ارزشهای انسانی راه پیدا نمود. نادرست است اگر بیاندیشیم که آنچه در سنین مختلف هر یک از این احتیاجات را برآورده می سازد، یکسان است. به عنوان مثال شادی و غم در کتابهای کودکان کوچک و زودگذرند و بتدریج شیارهای بزرگتر در عواطف آنها ایجاد می کنند، در صورتی که آثار بزرگسالان برای اینکه بتوانند موفق به تاثیر و نفوذ بیشتر شوند، باید به گونه ای پرداخت شوند که اعتقاد و باور انسان بالغ را دگرگون سازند. توجه خاص به هر یک از این احتیاجات و بکارگیری نوع صحیح

او را بیشتر جلب می کنند. در این زمان با خواندن داستان و اشعار توام با الفاظ تکراری می توان علاقه کودک را به کتاب و مطالعه بیشتر نمود. این کودکان خود را در مرکز اصلی کارها می بینند و دوست دارند به آنها توجه بیشتری شود. در این مرحله قرار دادن آنها به جای قهرمانان داستانها یا شخصیتهای مهم توسط مربی یا مادر می تواند احساس رضایتمندی از خواندن و شنیدن را بوجود آورد.

شناخت دقیق این دوران سر آغازی مثبت در روند ایجاد انگیزه مطالعه در کودک خواهد بود. اگر در دوران تولد تا ۳ سالگی مادر یا مربی با در دست داشتن کتاب برای او داستان یا شعر خوانده باشند، قطعاً کودک کلمات ناهماهنگ خود را با نگاه کردن و ورق زدن کتاب بیان خواهد کرد. کودک در این سن نسبت به دنیای پیرامون خود کنجکاوی خاصی دارد و بیشتر داستانی که در مورد حیوانات، اسباب بازیهایش، وسایل نقلیه و کلا زندگی روزمره باشد را می پسندد.

حتی سخن گفتن حیوانات و گیاهان را باور دارد. برای ایجاد انگیزه و ارتباط با مطالعه در این سن داستان و قصه گویی قبل از خواب برای کودک که در یک زمان کوتاه تمام می شود مفید است. برخی نمونه های خواندنی که در این سن یعنی قبل از دبستان توصیه می شود می توان دویدم و دویدم، کدوی قلقله زن، گرگ و هفت بزغاله، گنجشک و مردم، خانه باب اعلی و... را نام برد چون تا قبل از شش سالگی کتاب بیشتر